

FELJTON Socijalni nauk Crkve od pape Lava XIII. do pape Lava XIV. (4/10) – IKA

ENCIKLIKA "HUMANUM GENUS" PAPE LAVA XIII. - IDEOLOŠKI SUKOB CRKVE I MASONERIJE. Masonerija, snažno prisutna u političkom i društvenom životu 19. stoljeća, bila je jedna od glavnih tema s kojima se papa Lav XIII. suočio tijekom svoga pontifikata (1878. – 1903.).

Enciklikom "Humanum genus" (1884.) Crkva je dala najpotpunije teološko i moralno obrazloženje svoje osude slobodnog zidarstva, ističući njegov sekularistički, relativistički i antiklerikalni karakter. Dokument je postao temelj crkvenog nauka o masoneriji, potvrđujući da je članstvo u masonskoj loži nespojivo s katoličkom vjerom.

U tom kontekstu, jedno od najkontroverznijih i najozbiljnijih pitanja s kojima se papa suočio bio je odnos prema slobodnom zidarstvu, odnosno masoneriji – organizaciji koja je u drugoj polovici 19. stoljeća imala snažan politički, kulturni i ideološki utjecaj, osobito u Italiji, Francuskoj, Španjolskoj i Latinskoj Americi.

Katolička Crkva suočavala se s jačanjem masonerije, međunarodnog bratskog i inicijacijskog društva koje svoje podrijetlo vuče iz srednjovjekovnih cehova klesara, a u modernom se obliku pojavilo 1717. godine osnutkom Velike lože Engleske u Londonu. Napuštajući svoj izvorno operativni, zanatski karakter, masonerija je poprimila filozofski i prosvjetiteljski oblik, promovirajući ideje moralnog samousavršavanja, bratstva i vjere u „Velikog Arhitekta Svemira“.

Iako nije crkva, često se opisuje kao neslužbena religija, budući da njeguje vlastite etičke principe, vjeru u "Vrhovno Biće" ("Veliki Arhitekta Svemira") te razvijene oblike obrednog i simboličkog života.

Masonerija, osim svoje povijesne i organizacijske dimenzije, odlikuje se nizom prepoznatljivih obilježja koja su u manjoj ili većoj mjeri zajednička svim ložama diljem svijeta:

Bratstvo – Članovi se međusobno nazivaju "braćom" te njeguju međusobnu solidarnost, pomoć i lojalnost. Ova bratska povezanost smatra se temeljem masonskog identiteta i glavni je razlog privrženosti članova zajednici.

Ritual i simbolika – Masonerija u svojim ceremonijama koristi alegorije i simbole preuzete iz tradicionalnog zidarskog zanata, poput šestara, kutnika i kamena. Ti simboli služe za prenošenje moralnih, filozofskih i duhovnih pouka članovima.

Inicijacija – Primanje novih članova provodi se kroz strogo definirane rituale, čija struktura i značenje imaju duboku simboličku dimenziju. Inicijacija označava ulazak u novo životno razdoblje te prihvatanje masonskih načela.

Stupnjevi – Članstvo je podijeljeno na hijerarhijski uređene stupnjeve, od kojih su najčešći: šegrt (prvi stupanj), pomoćnik (drugi stupanj) i majstor mason (treći stupanj). Svaki stupanj ima vlastite rituale, simbole i obveze, a napredovanje ovisi o sudjelovanju, znanju i angažmanu člana.

Masonerija toga vremena nije bila homogena samo društvena udruga nego je, u brojnim europskim zemljama, bila povezana s liberalnim, sekularističkim i antiklerikalnim pokretima koji su otvoreno zagovarali smanjenje ili potpuno ukidanje crkvene prisutnosti u obrazovanju, zakonodavstvu i društvenim institucijama. U Italiji je masonerija imala važnu ulogu u procesu nacionalnog ujedinjenja (*Risorgimento*) i oduzimanju Papinske Države 1870., dok je u Francuskoj snažno podupirala zakone koji su smanjivali utjecaj Crkve, poticali laicizam i ukidali vjerske škole.

Papa Lav XIII., svjestan tih okolnosti, nije promijenio pravni stav Crkve prema masoneriji, ali je dao najpotpunije i najdetaljnije teološko, moralno i političko obrazloženje razloga zbog kojih Crkva smatra članstvo u masoneriji nespojivim s katoličkom vjerom. To je posebno vidljivo u njegovoj enciklici "Humanum genus" od 20. travnja 1884., koja predstavlja temeljni dokument Katoličke Crkve o slobodnom zidarstvu.

U tom spisu Papa prikazuje masoneriju kao suparničko "Kraljevstvo Sotone" nasuprot "Kraljevstvu Božjemu", odnosno Crkvi. Optužuje je za promicanje religijskog indiferentizma – stava prema kojem su sve religije jednako vrijedne – te za širenje racionalizma, naturalizma i sekularizma, ideologija koje negiraju božanski autoritet i nadnaravnu dimenziju ljudskog života.

Papa Lav XIII. upozorava na tajnovitu strukturu masonskih loža, obvezujuće zakletve članova i njihovu poslušnost vođama koja stoji iznad poslušnosti moralnom zakonu i vlastitoj savjesti. Posebno ističe opasnost nastojanja masonerije da iz obrazovanja, politike i javnog života ukloni Boga, vjeronauk i kršćansku moralnost.

U najpoznatijem odlomku enciklike "Humanum genus", papa Lav XIII. o masonima piše: "Pod plaštem dobrotvornih ciljeva kriju se namjere kojima je svrha uništenje temelja božanskog i ljudskog poretka".

Uz "Humanum genus", papa Lav XIII. se protiv masonerije izjašnjavao i u drugim dokumentima, poput enciklike "Custodi di quella fede (1892.)" usmjerene protiv talijanskog masonstva i antiklerikalnih društava, te apostolskog pisma "Inimica vis" (1892.) koje upozorava na djelovanje tajnih društava u Latinskoj Americi.

U više govora i pisama biskupima pozivao je na sustavnu katehezu vjernika o stvarnim ciljevima i učenju masonerije, ističući da se s idejama treba suočiti argumentima, a s ljudima dijalogom i pozivom na obraćenje.

Kao i njegovi prethodnici, papa Lav XIII. potvrdio je da na snazi ostaje kanonska kazna izopćenja (ekskomunikacije) za katolike koji se učlane u masonske lože, uvedena još bulom "In eminenti" pape Klementa XII. 1738. godine, te više puta

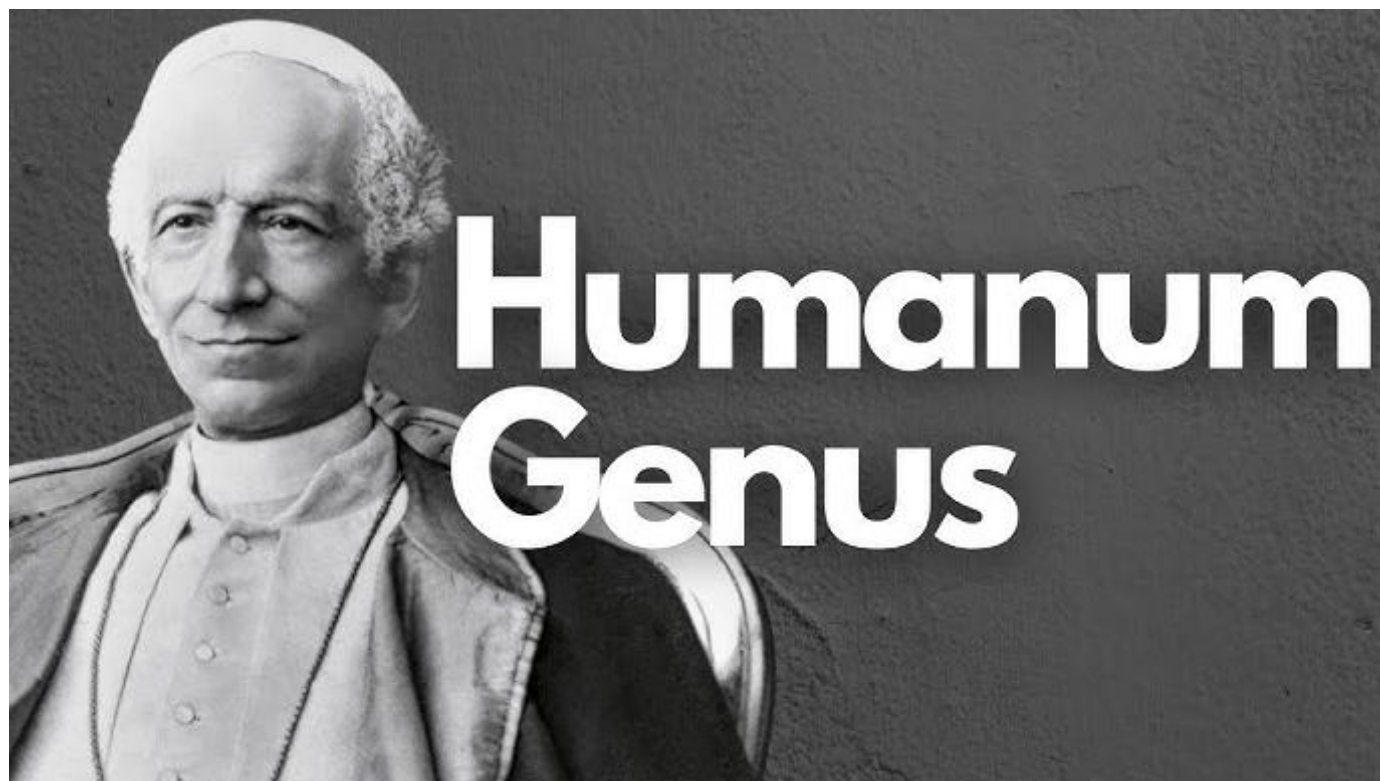
potvrđena tijekom 18. i 19. stoljeća. Ipak, za razliku od ranijih, njegov pristup bio je obilježen sustavnim izlaganjem doktrinarnih i moralnih razloga zabrane, čime je dao trajni okvir crkvenog nauka o masoneriji.

“Neka nitko ne misli da može služiti i Bogu i Mamonu; tko se prikloni loži, odvaja se od Kristova tijela”. Ovom izjavom iz enciklike “Humanum genus” (1884.), papa Lav XIII. izravno povezuje Isusove riječi iz Evanđelja po Mateju (Mt 6,24) s crkvenim naukom o nespojivosti katoličke vjere i članstva u masoneriji.

U biblijskom kontekstu “Mamona” simbolizira svako lažno božanstvo i materijalnu moć koja se postavlja iznad Boga, a papa tu sliku koristi kako bi naglasio da pristupanje masonske loži znači prekid zajedništva s Crkvom i udaljavanje od Tijela Kristova. Time ne ostavlja prostor za kompromis, nego poziva na jasno opredjeljenje vjernika.

Za papu Lava XIII. masonerija nije bila samo vjerska opasnost, nego i političko-kulturni projekt koji vodi prema društvu bez Boga, relativizmu i moralnoj nestabilnosti. Premda je prema njezinu učenju zauzeo nepomirljiv stav, prema njezinim članovima nije poticao mržnju ili progon, nego molitvu i nastojanje oko njihova obraćenja. Na taj je način uveo razlikovanje između ideološkog protivljenja i osobne ljubavi prema bližnjemu, što je ujedno i izraz dosljednosti kršćanske poruke.

Ovakav stav pape Lava XIII. oblikovao je službenu poziciju Crkve prema slobodnom zidarstvu sve do 20. stoljeća, a njegovi argumenti iz enciklike “Humanum genus” i drugih spisa ostali su temelj kasnijih dokumenata koji su se bavili istom temom. Time je papa Lav XIII. ušao u povijest ne samo kao reformator i graditelj socijalnog nauka Crkve, nego i kao jedan od najjasnijih glasova u obrani vjerskog identiteta pred ideološkim izazovima modernoga doba.

(Kraj nastavka 4/10)

Literatura:

– THE HOLY SEE (www.vatican.va):
HUMANUM GENUS
ENCYCLICAL OF POPE LEO XIII
ON FREEMASONRY
(20. 04. 1884.)
– Vatican Media

Autor:

Ivan Matić Nević (ivan.matic1976@gmail.com)

Fotografije:

Vatican Media, www.vatican.va, Facebook, Instagram, X, Pinterest

Svi nastavci feljtona:

1/10: [FELJTON Socijalni nauk Crkve od pape Lava XIII. do pape Lava XIV. \(1/10\)](#)
2/10: [FELJTON Socijalni nauk Crkve od pape Lava XIII. do pape Lava XIV. \(2/10\)](#)
3/10: [FELJTON Socijalni nauk Crkve od pape Lava XIII. do pape Lava XIV. \(3/10\)](#)
4/10: [FELJTON Socijalni nauk Crkve od pape Lava XIII. do pape Lava XIV. \(4/10\)](#)
5/10: [FELJTON Socijalni nauk Crkve od pape Lava XIII. do pape Lava XIV. \(5/10\)](#)

6/10: [FELJTON Socijalni nauk Crkve od pape Lava XIII. do pape Lava XIV. \(6/10\)](#)
7/10: [FELJTON Socijalni nauk Crkve od pape Lava XIII. do pape Lava XIV. \(7/10\)](#)
8/10: [FELJTON Socijalni nauk Crkve od pape Lava XIII. do pape Lava XIV. \(8/10\)](#)
9/10: [FELJTON Socijalni nauk Crkve od pape Lava XIII. do pape Lava XIV. \(9/10\)](#)
10/10: [FELJTON Socijalni nauk Crkve od pape Lava XIII. do pape Lava XIV. \(10/10\)](#)

U sljedećem nastavku (5/10):

FELJTON Papinska vizija društvene pravde: Socijalni nauk Crkve od pape Lava XIII. do pape Lava XIV. (5/10) – Pregled važnih enciklika od nasljednika Lava XIII. do pape Lava XIV.

P.S.

Tekst je dio novinarskog projekta „Papinska vizija društvene pravde: Socijalni nauk Crkve od pape Lava XIII. do pape Lava XIV.“, objavljenog u sklopu Programa poticanja novinarske izvrsnosti u 2025. godini Agencije za elektroničke medije.

Dopušteno je drugim medijima prenositi ovaj sadržaj uz navođenje izvora i autora.

